

Сновиддя

З висоти пташиного лету відкривається захоплива панорама. Земля, куди не кинеш оком, акуратно поділена на геометричні, неідеальної форми фігури: зелені прямокутники кучерявих прадавніх лісів, овали й круги створених людьми ставків та природних озер, на нерухомих плесах котрих віддзеркалюються шматки недосяжного неба. Жовтуваті прямокутники нив та полів із готовим до збору стиглим житом і пшеницею межуються із темними квадратами зораного масного чорнозему, відведеного під пар. Ламані, зигзагоподібні й дугасті риски повноводних та пересохлих річок, струмків та джерелець обходять десятою дорогою акуратні пістряві смуги людських городів. Ті городи відділені один від одного сірими тонкими, мов павутина, мотузочками меж. А біленькі хатки оповиті брунатними шрамами доріг та звивистими стьожками стежок. Великі земельні наділи обнесені темно-зеленими частоколами змішаних лісосмуг, парканами хвойних просік та присадкуватими ланцюгами кущів. Мікроскопічними мурахами по цівках мурованих шляхів та битих стежок де-не-де пересуваються живі істоти: в одежинах — люди, а без вбрання — тварини: дикі і свійські. Лиш ці рухомі цятки й порушують застиглу красу безмежних краєвидів, примушують згадувати про швидкоплинність часу, про смерть, про завершення, яке чекає на подорожнього в кінці будь-якої дороги, і про сталу вічність цих прадавніх лісів, вивітрених лук та родючих полів. І вічність ця незримо, але нав'язливо дисонує зі смертністю.

В одну мить той, хто спить, каменем зі свистом у вухах стрімко падає, усе ближче й ближче до землі. За лічені секунди встигає злякатись невідворотного болю від удару об твердь і навіть затуляє долонею очі й стогне крізь сон, соває ногами, копає ними повітря, але ніякого болю по приземленні не відчуває.

Розплющивши в сонному мороці повіки, роззирається. Розуміє, що йому зборкано крила і він уже ніколи не злетить у блакитну височінь. І од цього розуміння хоче кликати на допомогу, чекає од когось розради й помічає вдалині людину. Їй не так, щоб аж ген далеко: ніби й рукою подати, а ніби десь і далі. Погляд того, хто оце спить, невпинно слідкує за тією людиною, а точніше, аж за трьома людьми.

По битій дорозі вздовж глибоких висохлих колій, повних дрібного пороху, йде тонка, мов трісочка, босонога селянка з двома дітьми. Вони всі якось дивно-дивно хитаються, як бува хитається повітря над дорогою в надто спекотний день. Їхні репані п'яти здіймають куряву, що напівпрозорою завісою відділяє мандрівників від споглядача. А той простує за гуртом та має за необхідне роздивитись людей ґрунтовніше. Крізь важкий пил, що блискавично здіймається та повільно опадає, спостерігачеві вдається розгледіти жіночі шати. «Ой, ні, — думає той підглядач, відчуваючи в очах пісок й дрібно-дрібно кліпаючи, аби його вигнати з-під запалених повік, — немає тут чим хизуватися. Ні тобі акуратності, ні фольклорної краси автентичних строїв, що зазвичай вирізняє з-поміж інших народів українців, отих, котрих зображають переважно на художніх полотнах та в кіно».

На субтильній жіночій фігурі бовтаються, як на безтілесному вішаку, невизначеного забрьоханого кольору широка спідниця з обшарпаним подолом та запилюжена сорочка, яка при багатій та колоритній природі, що оточує цю дивну трійцю, мала б бути щонайменше білосніжно-яскравою, вишитою червоними півниками та життєствердними калиновими розсипами. Костисті плечі жінки здригаються в такт із її ходом. Поруч із неохайною селянкою плентаються, схопившись за її спідницю, двоє сухоногих дітей з неприродно великими головами, тонкими шиями-билинами та набубнявілими животами, які видно навіть з-за їхніх спин. На дитячих тільцях — лахміття: латка на латці, дірка на дірці. Їхня хода непевна. Молодичка ніби напідпитку, її ноги заплітаються, й ступні від цього залишають кручений слід на дорозі, укритій від нестерпної спеки товстим шаром м'якої пилуки, схожої на темне добре змелене борошно. Сновидець відчуває цю пекельну спеку й чує, як важко йому дихається — зі

свистом з грудей виривається повітря, і від цього розпеченого внутрішнього духу стає ще гарячіше. Хочеться пити. Але той, хто спить, не може робити нічого іншого, як спостерігати за жінкою з дітьми.

Із русявої голови тієї жінки сповзла квітчаста хустина, впала на плечі й тримає на прив'язі косу. А та коса, розкуйовджена і непокірна, гадюкою в'ється по спині, ніби збирається вжалити сердегу, та все не наважується, усе вичікує слухну годину.

Рукави домотканої сорочки закасані. З-під них виглядають по лікоть худі руки-мотузки, що безвольно хилитаються в широких рукавах, мов неприкаяні язики масивних церковних дзвонів. Здається, їх навіть чути, ті глухі дзвони — звідкілясь здалеку і не зрозуміло, чи то згори, чи то з-під землі. Несеться сутужний лінивий набат: «Д-и-нь, ди-и-и-инь, динь!»

Невелика процесія збивається з курсу, кидає напризволяще випалений сонцем шлях та неквапом забрідає в житнє поле обабіч дороги. Діти тонуть у ньому, як у теплій плюскотливій річці. Над ланом тріпотять лиш їхні розкуйовджені маківки. Пливають вони по ниві, розрізаючи руками солом'яні хвилі, купують свої тіла в колосі, як у безмежному океані. Пірнають і зринають, одриваючи вершки збіжжя. Зі знанням справи тнуть у долонях, обдмухують, аж хмаркою здіймається вгору полова. Задикувато підкидають уже просіяне зерно. Маленькі паростки майбутнього хліба сиплються на кошлаті голови та оголені плечі дивних людей, яких споглядач усе ще не може добре роздивитись, бо вони не повертаються до нього обличчями. Зернини вдаряються об жінку та дітей і з барабанным дробом відскакують. Дріботять, як краплини життєдайного червненого дощу, як перший щасливий сніг, як конфеті з хлопавки.

Жінка здирається над ланом й підтягує за руки до себе дітей. Тепер вони безперешкодно йдуть по всяному полю, як Ісус свого часу безтурботно йшов по воді. Та гострі колоски підступно, мов бритвами, ріжуть босі їхні підошви, і там, де пройшли ці троє, жито червоніє від крові. А сполум'янівши кольором, спалахує в один чирк та починає тріскочучи горіти. Горить весело, бадьоро й недовго — миттєво перетворюючись на попіл. На такий попіл, який буває лиш після спалення живої

плоті, — прозорий та легкий, теплий та пахучий. Трійці вдається вийти із того полум'я неушкодженими, і вони простують далі до західного небокраю.

«Ну, так це ж сон», — пояснює собі безсмертя цих трьох той, хто спить, і лякається тому, наскільки гучно звучить його думка.

Раптом ніби спрацьовує невидимий вимикач — ураз зникають усі звуки. Повітря застигає, у повітрі застигає дим від щойно згаслої пожежі, він так і висить клубами. Чути лиш, як жінка глибоко вдихає носом — нюхає. Раз і вдруге. Довго стоїть мов укопана, піднявши гострі плечі... і діти її чинять так само. З цієї миті на їхніх тілах не здригається жоден м'яз, ніби й м'язів у них ніяких немає, лиш кістки. Той, хто спить, також не ворухиться, боїться сполохати якусь систему координат. Чує, як по спині тече холодний піт. При тотальному навколишньому безрухів'ї сновидець кліпає повіками — один-однісінький раз, це забирає тисячну частку секунди, але цього достатньо, аби ті, що не згоріли в полум'ї, зрушили з місця. Вони не йдуть — летять, як підхоплене вітром осіннє листя. А опинившись перед обличчям того, хто спить, наставляються на нього очима. У скляних поглядах застигло німе прохання. Зі страдницьких очей, без жодного вогнику життя, несуться невпинні благання про допомогу. Жінка і діти простягають костисті руки до споглядача, хапають його холодними колючими пальцями й починають тихенько сміятись. Звідкілясь чути ніжний дитячий переспів. Щедрівочки. Споглядач прислухається. Так, так, щедрівочки. Діти зичать комусь усіх благ земних і просять дати щось і їм. Сміються ніжними голосами. Але не ці, що його тримають у обіймах, бо ці — схожі на старців, погляд у них не дитячий. Але ж це вони сміються, більше ж немає кому. Щедрівки звучать, аж доки дітей і жінку не починає тіпати в пропасниці. Їх вовтузиться лихоманка, від якої ці привиди немічно клацають дрібними білими зубами й із силою тягнуть того, хто спить, до себе. Він не пручається, не тому, що немає сил (хоча й це також), а більш тому, що знає звідкілясь — оці мари не зроблять нічого поганого. Вони прагнуть обняти й приголубити, туляться близенько виснаженими тілами до незнайомця, такого теплого й м'якенького, гладять його по засмаглій шкірі, нюхають запашне волосся. «Ходімо

з нами, — кажуть вони одним лунким голосом і тягнуть уже сильніше. — Ходімо, у нас хлібчик є». Споглядач силкується випростатись із обіймів, хоче бігти, беззвучно кричить, широко, аж до судом, відкриваючи рота, а з горла не виходить жодного звуку. За мить і він мимохіть починає сміятись і клацати зубами — чи то від лихоманки, чи то від радості. А тоді, мов скажений, береться відбиватись від примар руками й ногами, пручається, бо відчуває, що й собі холодне і худне щосекунди все більше й більше, що й собі робиться тінню. Збирає останні сили задля спроби злетіти назад у височінь, аби знову милуватись землею зверху, з безпечної відстані. Йому це не вдається. Жінка-привид ніби розуміє його поривання, по-материнськи самими очима посміхається, киває журно та в один ковток набирає повні легені повітря, надуваючи пергаментні щоки. Без будь-якого попередження наближає свій рот до обличчя того, хто спить. Вдихає в нього свою силу (і звідкіля вона взялась?), від якої він наповнюється вірою в промовистий гепі-енд. Він наповнюється щастям по вінця, його заливає небаченою добротою та співчуттям, як ту повітряну кульку невагомим гелієм. Той, хто спить, стає легким та безтурботним. Зусиллям волі оддає собі наказ, самими пальцями ніг легенько відштовхується від землі, злегка зіціпвши зуби та випроставши руки вгору, задерши голову, пірнає в небо й віддалено чує, як хтось зверху, із великого білого сонця, протяжно й наполегливо кличе його.

— Сашко-о-о! Са-а-а-ань! Са-а-а-ашо!

Сашко вкладає своє незаплановане пробудження в один потужний стрімкий видих:

— А-а-ах!

Той видих відриває хлопця від подушки, садовить на ліжку. Кілька секунд він сидить, тамуючи прискорене дихання, прислухаючись до власного скаженого серцебиття. Відчуває, як на обличчі виростає кілька краплин пекучого поту — на верхній губі й на скронях, витирає солону вологу об короткий рукав футболки з написом «Led Zeppelin», у якій зазвичай спить, та тильним боком долоні. Хлопець фиркає, мов породистий жеребець, крутить опущеною білявою головою. Тоді глибоко зітхає, як юна недоторкана красуня, й пхинькає.